

● **DIJAKI IN ŠTUDENTJE SO POMAGALI**

Proizvodnja tudi poleti ni zastala

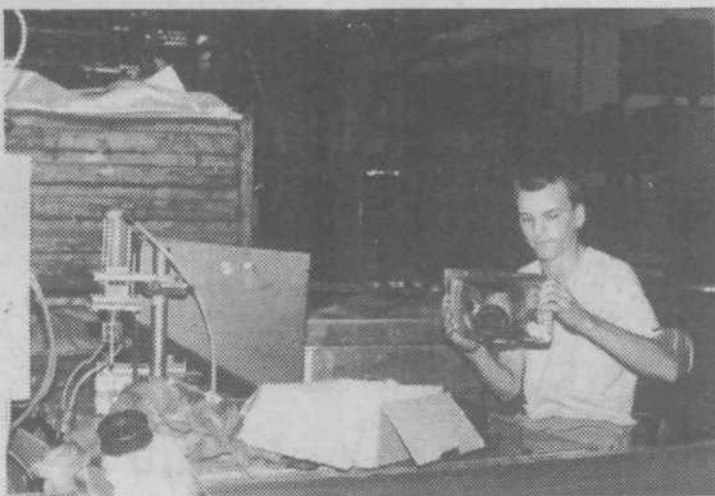
Še vedno je tako, da večina zaposlenih svoj dopust preživlja poleti. Tokrat nismo bili radovedni, kako so ljudje preživeli hitro minevajoče dopustniške dneve, marveč nas je zanimalo, kako se ta čas, ko se spraznijo delovna mesta za stroji, znajdejo v delovnih organizacijah. Zavrteli smo telefonske številke nekaterih moščanskih tovarn in kaj kmalu ugotovili, da v marsikateri od njih manjkajo delavce nadomestijo z dijaki in študenti, zlasti tam, kjer gre za preprosta dela, ki ne zahtevajo dalje priučitve. Nekatere tovarne brez teh sezonskih delavcev sploh ne bi mogle shajati, v nekaterih pa celo manjše število zaposlujejo vse leto.

V Kolinski so v juliju predvsem za ročna enostavna dela (pakiranje na primer) zaposlili 20 dijakov in študentov, prav toliko jih je delalo tudi avgusta. Poleg tega so bili pri njih v teh mesecih na praksi tudi njihovi stipendisti, ki so opravljali dela, primerna šoli, ki jo obiskujejo. Marinka Nik, vodja kadrovske službe v tej delovni organizaciji, je razložila, da v Kolinski povrne stroške za vožnjo, malico pa dobijo zastoj.

V Rogu, tozduSestava dvokoles ob Letališki cesti, so dijake in študente potrebovali že v zimskih počitnicah. Tudi v juliju in avgustu jih je vsak mesec delalo približno 30 pri pakiranju v skladišču, v montaži, lakirnici, okvirnici in pri vhodni kontroli. Opravljali so predvsem pomožna dela. Za vožnjo v Rogu ne prispevajo nič, za malico pa del stroškov.

V ŽK Žito so letos med počitnicami zaposlili manj dijakov in študentov kot prejšnja leta. Že aprila so objavili razpis, na katerega se je prijavilo toliko interesentov, da jim prek Študentskega servisa ni bilo treba iskati pomoči. Za nekatera dela že vrsto let k njim prihajajo isti dijaki in študentje, zlasti za tista, kjer se je treba opravi navaditi. Število zaposlenih so iz tedna v teden prilagajali potre-

bam, zlasti v proizvodnih tozdihi. V tozdu Pekarstvo in testeninarstvo, ki ima prostore ob Šmartinski cesti, k njemu sodi tudi pekarna na Samovi, je v povprečju vsak mesec lažja dela v proizvodnji delalo 15 do 20 fantov, starejših od 18 let. Ta pogoj so morali izpolnje-

V Saturnusovem tozdu tovarna Avtoopreme je 25 dni delal tudi David Munda iz Most. Letos je končal osemletko in se je vpisal na Srednjo gostinsko šolo. Povedal je, da mu gre delo, to je natikanje tesnilnih gum na vrat žarometne parabole, kar dobro od rok. Le delovne halje ne mara obleči, ker mu je menda v njej prevroče. Zaupal nam je, da prisluznega denarja ne bo namenil za kakšen poseben nakup, ampak ga bo potrošil kar sproti. (Foto: D. J.)

vati zato, ker je bilo delo izmensk, tudi ponoči. V delovni skupnosti skupnih služb Žita so potrebovali v juliju in avgustu pomoč v kuhinji (samo eno mesto), v laboratoriju pri prevzemu pšenice in v računalniškem centru za vnašanje podatkov (vsak mesec dva študenta). V gozdu Blagovni promet so v juliju in avgustu za administrativna dela zaposlili dva do tri študente. »Poletni« delavci v Žitu so imeli topli obrok hrane zastoj, vožnjo pa so jim povrnili v primerih, ko so odšli na delo izven Ljubljane.

V Saturnusu si z delom dijakov in študentov pomagajo vse leto. Do konca avgusta jih je v njihovih

tozdihi in skupnih službah delalo 410, in sicer do konca junija 121, v juliju in avgustu pa 289. Dijake in študente so potrebovali za lažja fizična dela, predvsem za pomoč v proizvodnji, nekaj jih je opravljalo tudi administrativna opravila v tozdihi, v delovni skupnosti pa so jih potrebovali za tipkanje, nadomeščanje tajnic, čiščenje, za kurirska dela, dekleta pa so delala tudi kot servirke v njihovih počitniških domovih. Stroške prevoza in malice so jim povrnili tako kot svojim delavcem.

V Kartonažni tovarni Ljubljana, Tovarni potiskane embalaže v ustanavljanju ob Letališki cesti med letom niso zaposlovali, med počitnicami pa je julija pri njih delalo 12 dijakov in študentov, avgusta pa 6. Kot so nam povedali, so opravljali predvsem lažja dela v proizvodnji. Tudi v tej delovni organizaciji so jim stroške za malico povrnili tako kot svojim delavcem.

V Tovarni močnih krmil ob Kavčičevi cesti se tudi poleti obseg proizvodnje ne zmanjša. Ker pa so majhen tozd, štejejo le 76 zaposlenih, so za nekvalificirana dela sezonsko zaposlili dva delavca, za pakiranje pasje hrane Dino in za raztovarjanje in natovarjanje vagonov na kamion (tu je delo občasno), pa julija in avgusta dva do tri dijake ali študente. Tako si pomagajo pri delih, ki so bolj enostavna, kvalificirana dela za stroji pa rešujejo v nadurah. Slavica Menard, vodja splošnega sektorja v Tovarni močnih krmil, je povedala, da prav zato tudi zelo točno načrtujejo dopuste.

Dijakom in študentom stroškov za vožnjo ne povrnejo. Bili so tudi edini med vprašanimi ozdi, ki jim tudi za malico ne prispevajo nič. Ugotovili smo tudi, da niso poskrbeli za delovno obleko dijakov, niti za zaščitna sredstva pri delu. D. J.

Sindikat – kako naprej!

V času, ko se odpirajo šolska vrata, ko pripravljamo vse za zimo, se vse več ljudi sooča z najtežjimi vprašanji – kako ob hiperinflaciji preživeti z našimi plačami.

Sindikat je že v preteklem letu ob tem eksistenčnem vprašanju na pobudo članstva izdelal program in prehod v samostojen in učinkovit sindikat, ki ne bi več izpeljal in sledil diktiranim nalogam, ampak ščitil predvsem ceno dela, varstvo zaposlitve in pravice iz dela in s tem tudi primerno socialno varnost delavcev.

Pravno in ustavno podlago v smislu svobode in samostojnosti v novem političnem sistemu in s tem predpogoj učinkovitosti, si je sindikat ob vsesplošni podpori v javni razpravi že pridobil z novimi predlogi slovenske ustave, ki jo bomo sprejemali konec septembra. Tako sledimo ratificiranim mednarodnim konvencijam o svobodnem delovanju sindikatov in trdno upamo, da tudi paktu o državljskih, ekonomskih in kulturnih pravicah človeka. Ta zahteva primeren zaslužek, človeka dostojno življenje in ekološko varno delo ter življenje.

Prvi korak za boljše oz. realno ovrednotenje cen dela so ob sprotne določanju minimalnega zneska OD že prinesli prve stremnitve tudi v tiste OZD, ki se životarijo le zaradi nizkih OD zaposlenih, pa tudi v tiste, ki zaradi različnih pogojev gospodarjenja težko zagotavljajo OD, s katerimi je ob vse višjih življenjskih stroških resnično težko preživeti. Sprotno terjanje realne cene dela, prvo dogovarjanje o OD in produktivnosti s strani sindikatov in vodstev nekaterih podjetij, uveljavitev sindikalne liste, večje upoštevanje pravic in svobod človeka tudi s pravico do stavke kot skrajnim posegom, več dogovarjanja in pogajanja in upoštevanja sindikata prinašajo tudi v vsakodnevno življenje nov optimizem in nove razsežnosti sindikalnega gibanja.

Vse več nasprotovanj sindikata podražitvam nekaterih monopolnih upravljalcev družbenih sredstev so tudi v Ljubljani že povzročila polemična javna razmišljanja. Žal pa sindikalne zahteve o razbremenitvi gospodarstva in nasprotovanju vrtoglaviemu zviševanju prispevnih stopenj, ki nosijo datum lanskega septembra, še vedno upeljujemo v napačne struge javnega mnenja. Nekateri se težko ločijo od ustavljenih tirnic obveznega sindikalnega spremljanja delegatskega sistema in obvezno sindikalno izpeljanih javnih razprav, ki dajejo prenekateri stroki odlično možnost, da razglaši sindikat za dežurno odlagalnišče napak in nedoslednosti drugih.

Zato je skrajni čas, da vse več opozoril dozori v spoznanje, da je sindikat v funkciji zaščite delavca, ki je v tržnem gospodarstvu ob delovanju trga delovne sile prva in neizbežna sindikalna naloga.

Preživeto so obdobja, ko je množica sindikalnih aktivistov v našem združenem delu vodila nešteto javnih razprav v imenu in za ime samoupravnih sporazumov in ustanavljanje množic sivo. Ko smo vsi pričakovali, da je sindikat edina čudodelna paličica za budnost in aktivnost delegatov in čudežno delovanje sistemov, za katere smo prvi v sindikatih opozarjali, zakaj ne delujejo.

Preživeto so tudi obdobja, ko je garaška armada predsednikov sindikata v OZD vodila predvolilne in volilne postopke za državne volitve, se ubadala z množico obrazcev, zapisnikov, poročanj – in to tudi za ceno skromne sindikalne članarine.

Geslo Kar je pomembno za delavca, je pomembno za sindikat je povzročilo, da smo morali biti povsod in zato nikjer zares. To pa je odličen poligon za to, da diktirajo delo drugi, rezultate, posebej če so slabši ali negativni, pa pripisujejo pridnim sindikalnim delavcem, ki vodijo razprave in razlagajo nerazumljive predloge visoko doneče stroke.

Prav zato je osnutek kongresnega programa tudi vsebinsko zožen in naraven predvsem v zaščitno funkcijo delavcev – članov sindikata.

Temu bo podrejena kadrovska politika in organiziranost sindikata, predvsem po panožnem (funkcionalnem) vidiku in šele nato po teritorialnem. Pogajanje in borba za delo in zaščita delovnih, ustvarjalnih delavcev in njihove cene bi terjalo v sindikatu izredno veliko strokovnih in osebnostnih odlik, zato bo sindikat v podjetju deloval brez mandatnih ovir – če bo predsednik žel zaupanje članov sindikata, bo predsednik brez omejitev, dokler bo svoje delo lahko uspešno opravljal. Zato pa bo predvsem v večjih podjetjih treba te sindikalne poverjenike ali predsednike tudi delno v dogovoru z vodstvom razbremeniti delovnih nalog.

Da bosta vloga in način dela sindikata v podjetju urejena tako, kot predvidevajo ratificirane mednarodne konvencije, nove ustavne pridobitve in zakon o podjetjih, smo tako v našem občinskem sindikatu, kot tudi na ravni republike oblikovali minimum zahtev, ki identificirajo sindikat v novi ožji toda samostojnejši vlogi v statutih podjetja.

Te delovne osnutke bodo naše gospodarske organizacije vnašale v svoje statute, saj bodo ti morali biti sprejeti do konca leta.

V teh dneh potekajo tudi razprave o predlogu Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, katerega sprejem je bil odložen do septembra prav na zahtevo sindikata.

Novosti in tudi že tradicionalne povezave tega predloga z dogovorno ekonomijo in preživetim ZZZ, so naši sindikalni delavci in strokovnjaki zelo tehtno in z vsi strokovno ostrino in izkušnjami že preverili. Upamo le, da naši strokovnjaki in sindikati niso spet kljub tehtnim argumentom odveč zvezni birokraciji, ki kreira sindikalne in delavske pravice, oddaljene od stvarnosti in raznolikosti dela in življenja.

MARIJA FEDRAN

predsednica
ObS ZSS Ljubljana Moste-Polje

Vevške tapete so praznovale 15. rojstni dan

Pred nekaj več kot 15.leti, natančneje 21. junija 1974 so bili v Papirnici Vevče narejeni prvi metri tapet, ki so bile trgu ponujene pod blagovno oznako Veta, kar pomeni Vevče tapete. Od takrat pa do danes je bilo izdelanih prek 40 milijonov rolic tapet, ki so »oblekle« približno 212 milijonov kvadratnih metrov sten, ali povedano drugače, okoli dva milijona srednje velikih stanovanj. V osmih kolekcijah, ki so jih izdali ta čas, so kupcem ponudili prek 700 vzorcev, ki so bili izbrani tako, da bi ustregli različnim okusom. Prav zato njihovo redno kolekcijo, ki jo pripravijo vsaki dve leti, v njej pa se ponovi del najbolj uspešnih vzorcev iz prejšnje, spremlja tudi poseben izvozni program.

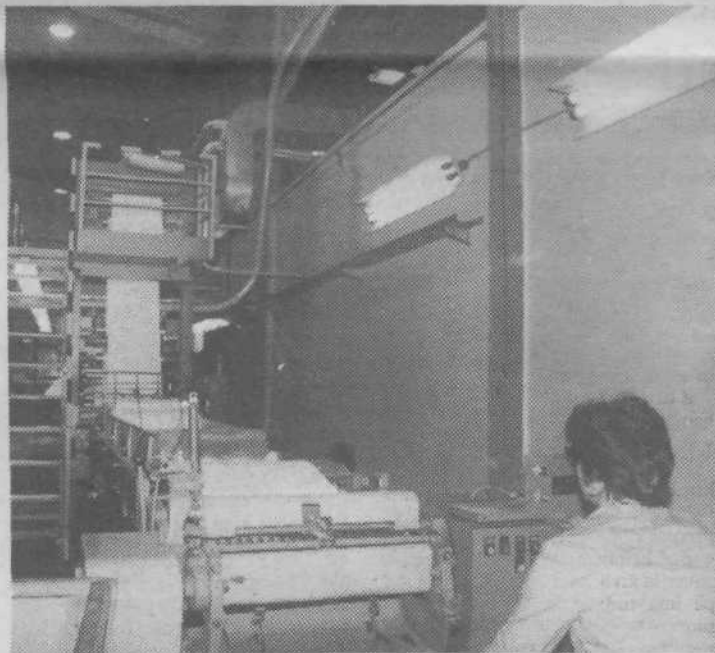
V Papirnici Vevče, ki je ena sedmih tovarn te vrste v državi, delajo papirnate tapete, ki so lahko dvoslojne, kar pomeni, da so reliefne ali vtisnjene, in enoslojne, ki so gladke in tanjše. Nekaj manj kot polovico vsega, kar naredijo, prodajo zunaj naših meja. Njihov največji kupec je sovjetska zveza, približno 20 odstotkov pa izvozijo v države zahodne Evrope. Ivan Bogovič, vodja obrata za proizvodnjo tapet v Papirnici Vevče, ki nam je prijazno postregel s podatki o proizvodnji in prodaji tapet, pravi, da je reklamiranje teh izdelkov premajhno, saj je njihova potrošnja v Jugoslaviji skromna; ni še preseгла polovice rolice na prebivalca, medtem ko v Veliki Britaniji, Franciji, Zahodni Nemčiji in Holandiji znaša rolico in pol na prebivalca.

Kaže, da poraba tapet v Jugoslaviji tudi v prihodnje vse manjše kupne moči ne bo naraščala, marveč se utegne celo zmanjševati. Nič kaj obetavne tudi niso možnosti za prodajo na tujih trgih; evropsko tržišče je z njimi zasičeno, predvsem zaradi porasta produktivnosti, povečanja zmogljivosti in

tudi zaradi uvajanja trpežnejših stenskih oblog. Konkurenca je izredno huda. Zaradi novih predpisov se zmanjšuje tudi prodaja tapet v Sovjetsko zvezo. Največ tapet v tujino so prodali leta 1987.

● Bogat izbor tapet, ki imajo tudi nekoliko nižjo ceno kot druge, je kupcem na voljo v industrijski prodajalni Papirnice na Vevčah, ki je odprta med delavnikom od 7. do 19. ure, ob sobotah pa od 7. do 13. ure. Tu je mogoče kupiti tudi lepilo za tapete, pribor za njihovo polaganje, šolske zvezke in še marsikaj drugega.

Pred tremi leti so v Papirnici Vevče kupili nov tiskarski stroj in postavili novo modernejšo linijo za proizvodnjo tapet. Tudi za naprej imajo velike razvojne načrte, a se bojijo, da jih bo ob stalnem pomankanju denarja težko uresničiti. Predvsem bi si želeli nekatere zastarele stroje nadomestiti z novimi; tako bi povečali zmogljivost in kakovost. Glede na to, da so Vevški papirničarji veliki proizvajalci specialnih premaznih papirjev, bi v prihodnje svojo dejavnost

radi razširili še na druge vrste predelave papirja. Vendar nam akumulacija, ki je ob tako velikih režijskih stroških lastnega upravnega aparata, občinskih struktur in tja do federacije vedno manjša, ne daje nobene garancije za nadaljnji razvoj, še manj pa se bomo na ta način lahko vključili v tržno gospodarstvo in mednarodno delitev dela,« je poudaril naš sogovornik Ivan Bogovič.

Ljudje imamo različen okus, zato ni čudno, da se nekateri raje odločajo za stene, prepletkane z barvo, drugi se bolj ogrevajo za steno, prepletkano s tapeto. Odločitev je prepuščena osebni presoji

Osutek za tapeto se rodi v ateleju; večina vzorcev ne nastane doma, marveč v zahodni Evropi. Na podlagi vzorčne risbe naredijo vzorčne valje, ki jih tudi nočemo ali nismo sposobni izdelati doma, čeprav bi bil to primeren posel za zasebnika. Če je tapeta narejena v več barvah, mora vsaka imeti svoj vzorčni valj. Vzorec na papir odtisne tiskarski stroj. Rolica tapete je dolga 10,05 metra in široka 0,53 metra. Na našem posnetku je del nove linije za izdelavo tapet. (Foto: D. J.)

Hkrati tapete pomagajo tudi pri toplotni izolaciji sten.

Poleg tega, da je koristno, če so vzorci na tapetah vseč kar največjemu številu potrošnikov, je treba pri njihovem snovanju in določanju za izdelavo v proviziji upoštevati tudi modne trende. V državah zahodne Evrope so ta čas najbolj iskane enobarvne tapete, ki posnemajo marmor ali tekstil; barve morajo biti svetle, pastelne; predvsem so moderni modro sivi toni, tudi roza; vzorec, če že je, mora biti nevpadljiv. Geometrijskih vzorcev v novi kolekciji domala ni, ker po njih ni povpraševanja. V Sovjetsko zvezo pa prodajajo predvsem tapete intenzivnih barv, domači kupci pa najraje posegajo po rjavih in bež tonih, saj je pohištvo v stanovanjih največkrat rjavo.

DARJA JUVAN

veta tapete vevče

● **Slovenci, ne uničujmo sami sebe!**

Pa še nekaj moramo posebej poudariti. Majhen narod mora biti ustvarjalen. Samo tako lahko koraka vstrij z velikimi narodi. Neustvarjalen narod je pač podrejen, podložen narod. Ustvarjalnost pomeni nadrejenost, je vladarstvo sveta. Majhen narod je ustvarjalen ali propade. Ustvarjalnost je malemu narodu potrebna za preživetje. Dr. ANTON TRSTENJAK

in Vevčani nikoli niso reklamirali tapet na siljiv način. Kaj bi se neki zgodilo, če bi vsi hoteli imeti svoja stanovanja prevlečena s tapetami? Res pa je, da tapete imajo nekatere prednosti. So iz naravnega materiala, papirja, ki ne onesnažuje okolja, z njimi je mogoče hitro doseči spremembo videza stanovanja, lahko si jih položi vsakdo sam, tudi izbor vzorcev je tak, da jih je mogoče kombinirati s kakršnimkoli delom notranje opreme.

● **Plačevanje telefonske naročnine v naprej**

Pred dnevi nas je PTT Ljubljana presenetila, ko nam je poslala račune in noben ni bil manjši od 270 oz. 320 tisoč dinarjev. Obvestila, ki bi morala biti priložena računom, v večih primerih niso bila. Pojavila so se šele po protestih prizadetih. Vsebinsko obvestila je zelo suhoparna, pa tudi za večino slabo razumljiva. Če pogledamo račun bolj natančno, ugotovimo, da sploh ni specifičan, saj ni razvidno, koliko plačamo za avgust in koliko za september oz. kakšna je podražitev za september. Ravno tako je smešno, da se vse sprejema mimo naročnika oz. plačnika, saj je očitno, da izvršilni odbor združene PTT organizacije Slovenije pač sprejema takšne sklepe, kakršne želi. Mislim, da bi bilo v teh kriznih časih dobro malo več dialoga, sicer pa, spoštovani bralci, ne bodite presenečeni, če vam bo jutri podobno zahteval mesar, pek ali pa mogoče stanovajska skupnost. Sicer pa je tako poslovanje mogoče le tam, kjer je danes monopol.

Plačevati nekaj naprej, česar nisi rabil oz. koristil, se zdi sila enostransko dejanje.

VILI KLEMENC